

Radionica Bazzani

Božidar Grga

Jakov (Giacomo) Bazzani¹ (u ranijim dokumentima Bassani) začetnik je ove vrlo aktivne orguljarske radionice. U početku svoje karijere Jakov radi kod Callidovih sinova da bi kasnije (oko 1830 godine) preuzeo radionicu.

Sinovi Aleksandar (Alessandro), Petar (Pietro) i Jakov (Giacomo) nastavljaju voditi radionicu Bazzani. Kasnije se Petru pridružuju nećaci Jakov i Petar. Poslednji umire 1952. godine.

Radionica Bazzani je neprekidno djelovala od 1818. god. do iza drugog svjetskog rata. Za to vrijeme u njoj je sagrađeno više od 400 orgulja.

Orgulje ove radionice u Hrvatskoj su građene u razdoblju od 1818.-1896. g.

Orgulje Jakova Bazzanija

1. God. 1818., VODNJAN, župna crkva Sv. Blaža
Bile su to 12-stopne orgulje od 27 registara². Danas su na pjevalištu orgulje firme Beniamino Zanin e Figli iz 1934. g.

2. God. 1834., IMOTSKI, samostanska crkva Sv. Franje Asiškog
Orgulje su imale 15 registara i 4-stopni prospekt. Danas su na pjevalištu orgulje firme Braća Rieger iz 1907. g.

Orgulje Jakova Bazzanija i sinova

3. God. 1838., POVJA (otok Brač), župna crkva Sv. Ivana Krstitelja
Orgulje imaju 13 registara.

4. God. 1846., MAKARSKA, katedrala Sv. Marka³

Ove orgulje je obogatio Giuseppe Girardi iz Bassana 1851. godine. Danas su na pjevalištu orgulje Antona Jenka iz 1970. godine.

5. God. 1847., OBROVAC, crkva Sv. Josipa

Orgulje su registrirane 1972. godine. Imale su 16. registara. Stradale su u nedavnom domovinskom ratu.

6. God. 1855., BAKAR, crkva Blažene djevice Marije

Orgulje su izvorne, imaju 16 registara.

Orgulje Petra Bazzanija i nećaka

7. God. 1881., LOŽIŠĆA (otok Brač), crkva Sv. Ivana i Pavla

Pri evidenciji 1975. godine orgulje su bile još uvijek izvorne. Imaju 20 registara.

8. God. 1881. Cavtat, franjevačka samostanska crkva Gospe od snijega
Podatak u samostanskom arhivu: »6.VI 1881. Colocato ad suo posto il nuovo organo dal proprio Fabbricatore Sigr. Giacomo Bazzani...«. Godine 1975. zatekli smo orgulje radionice Rieger iz 1911. godine

9. God. 1882., DUBROVNIK, crkva Sv. Frane

Ove Bazzanijeve orgulje su 1882. godine ugrađene u monumentalno kućešte Carla de Beni iz 1690. godine. U isto kućište firma Braća Rieger ugrađuje svoj instrument 1890. godine. Franc Jenko 1935. godine preuređuje i povećava Riegerove orgulje.

10. God. 1882., Op. 318., ZADAR, crkva Sv. Jerolima⁴

Nema drugih podataka. Orgulje ne postoje.

11. God. 1883., Op. 324., KORČULA, Katedrala Sv. Marka

Prije pedesetak godina orgulje je preuredio Milan Majdak iz Zagreba. Ima naznaka da je zadržao dobar dio zatečenog Bazzanijevog foničkog fundusa.

12. God. 1883., SMOKVICA na otoku Korčuli, župna crkva Očišćenje Bl. D. Marije

Orgulje-pozitiv od 5 registara. Pri evidenciji 1975. bio je to posve izvoran instrument.

13. God. 1889., VELA LUKA

na otoku Korčuli, crkva Sv. Josipa
Orgulje su tijekom vremena preuređivane, no zadržale su glavninu izvornog foničkog fundusa. Godine 1975. smo zatekli 11 registara. Nedavno su restaurirane (Tihomil Horvat iz Malog Mihaljevca).

14. God. 1896. ŠKRIP

na otoku Braču, crkva Sv. Jelene
Pri evidenciji 1975. godine orgulje su bile u lošem stanju. Imale su 11 registara. Nekoliko godine nakon toga su srušene.

15. God. 1896., VELI LOŠINJ, crkva Sv. Josipa

Pri evidenciji 1972. godine zatekli smo tek ostatke ovih malih orgulje. Moglo je biti 8-9 registara.

Prema do sada prikupljenim podacima Bazzanijevi su na tlu Hrvatske sagradili

15 orgulja od kojih je sačuvano 6 (br. 3., 6., 7., 11., 12. i 13.). Sebe su nazivali nasljednicima Nakića i Callida, a to su i pokazali načinom gradnje svojih instrumenata. U početku su poštivali koncepciju Nakića, no kasnije su morali hvatati korak s vremenom.

Karakteristike kasnijih radova radionice Bazzani

Prema instrumentima Bazzanijevih iz kasnijeg perioda koje smo zatekli u Hrvatskoj, možemo zaključiti slijedeće:

– kroz devetnaesto stoljeće Manual povećava opseg: Do₁-Fa₃ con prima ottava corta, Do₁-Fa₃ e Do₁-Sol₃.

– pedal se također proširuje do 27 tipaka, Do₁-Re₃.

– mijenja se i zvučna slika instrumenata; registri Flauto in XII, Cornetta, Tromboncini i Voce umana nestaju, a na njihovo mjesto dolaze suvremeniji:

1. Bordone
2. Misture
3. Flauto reale
4. Ottavino militare
5. Viola
6. Unda maris
7. Salizionale
8. Trombe dolci
9. Claroni

BILJEŠKE

¹ G. Radole, o.c., pag. 130.

² G. Radole, o.c., pag. 130.

³ L. Šaban, Umjetnost i djela..., o.c., pag. 36.

⁴ G. Radole, o.c., pag. 130.

LITERATURA

- Arhiv Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne Baštine, Zagreb, podaci s terena prikupljeni od 1971. do 1975. godine
Emin Armano, Don Petar Nakić, Biblioteka »Ravnokotarski Cvit«, Bulić, 1998.
Frane Bulić, Orgulje glasovitih umjetnika po crkvama dalmacije, Sv. Cecilija, Zagreb 1918., br. 5 i 6
Cvito Fisković, Iz glazbene prošlosti Dalmacije, Mogućnosti br.6-7, pag. 728.-730., Split, 1974.
Božidar Grga, Tragom ostataka prvih imotskih orgulja, Baščinski glasi VII, Omiš 1998.
M. Grgić, glazbena kultura i splitskoj katedrali 1750.-1940., Hrvatsko muzikološko društvo, Zagreb 1997.
Lorenzo Nassimbeni, Gli ultimi anni di vita dell'organaro Pietro Nachini e il suo Testamento, L'Organo, Anno XXXI, Pàtron editore, Bologna 1998.
Mihovil Popovac, Kolaudacija omiških orgulja, Župa Sv. Mihovila, Omiš 1996.
Giuseppe Radole, L'arte organaria in Istria, Casa editrice Pàtron, Bologna 1969.
Giuseppe Radole: Recensioni, Ladislav Šaban, Doprinosi trijice Moscatella orguljarstvu Dalmacije, L'Organo XIII, Pàtron Editore, Bologna 1975.
L. Šaban, Doprinosi trojice Moscatella orguljarstvu Dalmacije, Radovi Centra JAZU u Zadru, br. 21., Zadar 1974.
Ladislav Šaban, Povijesne orgulje kao kulturna baština dalmacije, P.o. Fiskovićev zbornik I, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 21, Split 1980.
Ladislav Šaban, Umjetnost i djela graditelja orgulja Petra Nakića u Dalmaciji i Istri, Arti musices br.4., Muzikološki zavod Zagreb, 1973.
Castone Vio, Documenti di storia organaria veneziana, L'Organo XVII, pag. 200.-206., Pàtron Editore, Bologna 1979.

ZAKLJUČAK

U ovom kratkom pregledu nije bilo moguće detaljnije obraditi svaki pojedini instrument što bi možda nekoga zanimalo. Za određeni broj povijesnih orgulja koje više ne postoje nije pronađena dokumentacija koja potvrđuje njihovu gradnju i postojanje, primjerice, Gaetano Moscatelli sagradio je 52 instrumenta, a identificirali smo svega 13. Potrebno je još napomenuti da većinu navedenih postojećih instrumenata nije posjetio nitko od organologa skoro 30 godina. Također nije bilo niti kontakata s vlasnicima tih instrumenata. Velika je vjerojatnost da neki od njih više ne postoje, a da su neki povećani i modernizirani.

S druge pak strane, sigurno je da navedeni instrumenti nisu svi koje su spomenute radionice napravile. Ima još dosta neidentificiranih povijesnih orgulja kojima treba otkriti graditelja.

Brojka (koja nije konačna) od navedenih 65-74 orgulja koje su u Hrvatskoj sagradili Petar Nakić i njegovi sljedbenici je zadivljujuća. S toga i dalje s pravom orgulje Nakića i njegovih sljedbenika možemo nazivati MLETAČKO-DALMATINSKIM tipom orgulja.

SKUPNI TABELARNI PREGLED ORGULJA NAKIĆA I NJEGOVIH UČENIKA NA TLU DANAŠNJE HRVATSKE

Graditelj / Radionica	Dokazano sagrađene orgulje	Od toga sačuvano	Pripisuju se bez čvrstih dokaza	Od toga sačuvano	Ukupno	Od toga sačuvano
Pietro Nachini	11	4	3	2	14	6
Niccolo Moscatelli	0	0	0	0	0	0
Domenico Moscatelli	4	1	0	0	4	1
Gaetano moscatelli	12	5	1	0	13	5
Francesco Dacci (stariji)	6	5	0	0	6	5
Francesco Dacci (mladi)	1	0	0	0	1	0
Gaetano Callido	13	11	5	0	18	11
Agostino i Antonio Callido	1	1	0	0	1	1
Antonio Callido	2	2	0	0	2	2
Giacomo Bazzani	2	0	0	0	2	0
Giacomo Bazzani i sinovi	4	2	0	0	4	2
Pietro Bazzani i nećaci	9	4	0	0	9	4
UKUPNO	65	35	9	2	74	37